

πως ὑμεῖς. Εἰ δὲ καὶ κυχᾶσθε ὅτι εἰσθε Εὐρωπαῖοι, λησμονεῖτε τὸ στοιχειωδέστατον παράγγελμα τῆς ἠθικῆς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ταράττετε τὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ ἐκθέτετε εἰς κίνδυνον τὴν ἀσφάλειαν ἐκείνων, οἱ τινες φιλοξενοῦσιν ὑμᾶς ἀνοίγοντες προθύμως τὰς πόλεις τῶν πόλεων αὐτῶν.»

Τί δὲ ν' ἀπαντήσω εἰς ταῦτα; «Ἀρχαῖον ἔθιμον,» ἐτραύλισα.

— Καὶ τὰ ἔθιμα, ὑπέλαβεν ὁ Ὀθωμανὸς, ἀρμόζονται πρὸς τοὺς καιροὺς. Τί θὰ ἔλεγεσ ἂν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ τινες ἔτι καὶ σήμερον τηροῦσιν ἀρχαιότατά τινα ἀλλὰ καὶ ἀθωότατα ἔθιμα, ἐξ ἐκείνων ἃ τινα περιγράφει ὁ ὑμέτερος Ἡρόδοτος, ὡς τὸ ἄδειν καὶ κροτεῖν τὰς χεῖρας ἀνὰ πᾶσαν περίστασιν καὶ ἄλλα, ἐξηκολούθουν νὰ πράττωσιν ὡς ἐκεῖνοι ἐν τῷ φανερῷ ὅσα συστελλόμενοι σήμερον πράττουσιν ἐν ἀποκρύφῳ;

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἔθιμα αὐτά; ἠρώτησα ἀπερισκέπτως.

Καὶ εὐθὺς ὁ Ὀθωμανὸς ἐπανέλαβε τὰς συνηθείας ὅσας περιγράφει τῆς ἱστορίας ὁ πατήρ ἐν τῷ 3ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Β' βιβλίου· ἐπανέλαβε δὲ ταύτας μετὰ τοσκύντης ἀστείότητος καὶ χάριτος, ὥστε ἐκίνησεν εἰς ἀσθεστον γέλωτα τὰ χεῖλη μου· λυποῦμαι ὅτι καί τοι μὴ ἀπχδούσας πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθι, ὡς ἀπχδούσας ὅμως πρὸς τὴν παραδεδεγμένην ψευδοσεμνότητα, δὲν τολμῶ νὰ διακοινώσω καγὼ πρὸς τοὺς φιλομειδεῖς ἀνγκνώστας μου.

(*Ἐπεται συνέχεια.*)

ΗΡΑΚΛΗΣ.

Σκηναὶ τοῦ ἐν Γεωργίᾳ βίου.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.*)

Ἐπισημοτάτη τῶν ἐορτῶν θεωρεῖται ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ μάλιστα τὴν Γεωργίαν, τὸ Πάσχα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγάλη τεσσαρακοστή εἶναι μακρὰ καὶ αὐστηρῶς τηρεῖται ἡ νηστεία, τὸ Πάσχα θεωρεῖται ἡμέρα ἀναστάσεως οὐ μόνον τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες διὰ τοῦτο τὴν ὀνομάζουσιν «ἐορτὴν ἐορτῶν καὶ πανήγυριν πανηγύρεων.» Ἀπὸ τὸ μέγα Σάββατον τὰ τριάκοντα κωδωνοστάσια τῆς Τίφλιδος κλονοῦνται, καὶ διακόπτοντα τὴν νυκτερινὴν σιωπὴν φαιδρότατα ἀντιλαλοῦσιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο ὄρος, καὶ ὁμοιάζουσι φωνὰς ἀναπεμπούσας μυστηριώδεις εὐχάς. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τί ἡσθάνθην ὅτε κατὰ πρότερον ἤκουσα τὴν συμφωνίαν αὐτὴν. Ἐβλαπον καὶ κυρίους καὶ δούλους, ἐξερχομένους ἀπὸ

τὰς οἰκίας, καὶ πάντας τρέχοντας σωρηδὸν πρὸς τὰς ἐκκλησίας, ὅπου οἱ ἱερεῖς εὐλόγουν τοὺς ἄρτους καὶ τὰ κρέατα. Ὁ εἰς ἐπλησίαζε τὸν ἄλλον φαιδρῶς μειδιῶντες, περιεπτύσσοντο ἀλλήλους καὶ ὅλοι ἐπᾶν· ἐλάμβανον τὴν παραδεδεγμένην πρόσρησιν «Χριστὸς ἀνέστη.» Τὴν δὲ ἡμέραν τοῦ Πάσχα σφάζουσιν εἰς Τίφλιν περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνίων εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θυσιασθέντος θεοῦ ἀμνοῦ. Αἱ τράπεζαι μένουσι διαρκῶς πλήρεις φαγητῶν εἰς ὅλας τὰς οἰκίας, καὶ ἕκαστος ἐρχόμενος εἰς ἐπίσκεψιν παρακάθηται. Τὴν δευτέραν τῆς διακαινησίμου ἁλλη τις παράδοξος καὶ βάρβαρος ἐορτὴ ἐλκύει τοὺς ἀγαθοὺς κατοίκους τῆς Γεωργίας πρὸς τὸ Ἐρυθροῦν Ὅρος πρὸς ἄρκτον τῆς Τίφλιδος. Ἀπὸ βαθέως ὄρθρου συρρέουσιν οἱ χωρικοὶ οἱ μὲν ἑπιπποὶ, φέροντες τηλεόλον εἰς τὴν ῥάχιν καὶ ἐγχειρίδιον εἰς τὴν ζώνην, οἱ δὲ ἐπὶ ἀραμπάδων συρομένων ἀπὸ βουβάλους. Ὁ δὲ λαὸς φέρει μεθ' ἑαυτοῦ χοῖριον κρέας ἀλατισμένον, ἀρνία ἐψητὰ, τυρίον, ἀγκούρια καὶ ἀσκούς πλήρεις οἴνου. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ἐκτείνεται γυμνὴ καὶ ἄδενδρος εὐρύχωρος πεδιάς, εἰς τὴν ὁποίαν διασκορπιζόμεναι αἱ οἰκογένειαι καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, στήνουσι ποικιλοχρόους σκηνὰς καὶ στρώνουσι τάπητας καὶ προσκεφάλαια· καὶ βάλλοντες πέδας εἰς τοὺς ἵππους ἀφίνουσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ βόσκωσιν· αἱ δὲ κάμηλοι καὶ οἱ βοῦβαλοι καθήμενοι ἀναμνησκῶνται ἐξηπλωμένοι ἡδονικῶς. Ἀφ' οὗ γίνωσιν ὅλαι αἱ ἐτοιμασίαι, ἄρχεται ἡ ἐορτὴ ἥτοι ἡ μάχη. Τὸ πλῆθος διακρίνεται εἰς δύο ἐχθρὶκὰ στρατόπεδα, ἃτινα μάχονται μετὰ σπουδαιότητος ῥίπτοντα πέτρας μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ σφενδόνην. Πέριξ δὲ τῶν στρατοπέδων συγκροτοῦνται μονομαχίαι διὰ γρόνθων ἕνεκα ἀρχαίων διαφορῶν. Ἐκαστος μονομάχος φέρει εἰς τὸν μέσον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὀγκῶδες ἀργυροῦν δακτυλίδιον, οὗτινος τὸ μὲν σχῆμα εἶναι ὀφρεως, ἡ δὲ ἀνυψωμένη οὐρὰ προξενεῖ ἐνίοτε ἐπικινδύνους πληγὰς. Τὸ αἷμα ῥέει ἀφθόνως καὶ σπάνιον δὲν εἶναι νὰ πέσωσι νεκροί. Ἀλλ' οἱ τραυματίαι μὴ μνησικακοῦντες πρὸς τοὺς νικητὰς, μεταβαίνουνσι τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀνάπτουσι κηρίον, καὶ ἐπιθέτουσιν εἰς τὰς πληγὰς εἰκόνας ἢ ἅγια λείψανα. Πολλάκις δὲ καὶ νικηταὶ καὶ νικηθέντες, τὸ πρόσωπον ἔχοντες καθημαγμένον, ἐναγκαλίζονται ἀλλήλους καὶ ὀρκίζονται αἰωνίαν φιλίαν.

Αἱ θηριώδεις αὗται μάχαι, οἱ ἀλλόκοτοι οὗτοι ἀγῶνες, διαρκοῦσι δύο περίπου ὥρας καὶ τελειώνουσι δίδοντας τὴν σημεῖον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐορτῆς, ὅστις ἐκλέγεται μετὰ τοῦ λαοῦ. Ὄταν ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται εὐθὺς. Τὸ πλῆθος συγκροτεῖ ἀνίσους σωρούς· οἱ μὲν πλούσιοι καθήνται ὑπὸ σκηνῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ πλατυτάτας σκιάδας, ἄν-

δρες καὶ γυναῖκες συσσωρεύονται περὶ χαμηλὰς τραπέζας καὶ ἄρχεται ἡ ἑορτή. Ἡ ἀνατολικὴ μουσικὴ, θορυβώδης καὶ ζωνρὰ, ἀντηγεῖ εἰς τὸ Ἐρυθροῦν Ὄρος. Αἱ γυναῖκες, φέρουσαι τὰ ἑραιοτέρα αὐτῶν ἐνδύματα με πόδας γυμνοὺς ἢ φοροῦσαι σανδάλια με ὑψηλὰς πέδρας, ἀποβάλλουσι τοὺς τσαδράς αὐτῶν, ἥτοι τὸ βαμβάκερον μαλλωτὸν ἢ μεταξωτὸν πανίον με τὸ ὁποῖον καλύπτονται αἱ γυναῖκες τῆς Γεωργίας ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ δεικνύουσι πρόσωπα δροσερὰ ὡς ῥόδα. Ἡ παιδίς, κατακλυζομένη τότε ἀπὸ ποικίλης καὶ λαμπρᾶς ἐνδυμασίας, ὁμοιάζει ἀπέρχοντον σιτοφόρον ἄγρον, μεταξὺ τῶν κινουμένων στάξεων τοῦ ὁποίου, λάμπουσι κόκκινα, κίτρινα καὶ γαλανὰ ἄνθη.

Αἱ νέαι χορεύουσιν ἠχοῦντος ζουρνὰ καὶ δαερῆ, καὶ αἱ δημώδεις μελωδίαι τοῦ Καυκάσου διατρέχουσι τὸν ἀέρα ὡς πυροτεχνήματα.

Ἐντοσούτω τὰ οἰνοφόρα ἀγγεῖα περιφέρονται ἐν ἀφρονίᾳ, καὶ οἱ ἄσκοι κενοῦνται μεταξὺ φωνῶν καὶ σκρασμάτων. Οἱ ὀλιγώτερον θορυβοῦντες διηγοῦνται παραμύθια καὶ παίζουν χαρτί, οἱ δὲ σοβαρώτεροι καπνίζουν σιωπηλῶς μετροῦντες μηχανικῶς διὰ τῶν δακτύλων κομβολόγια. Ἐάν τις ὀνομαστὸς τραγωδιστὴς παρευρίσκηται εἰς τὴν ἑορτήν, συμπίεζονται περὶ αὐτὸν ἐνῶ τραγωδεῖ μεγαλοφώνως πολεμικὸν ἢ ἐρωτικὸν ἄσμα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύουσι πιστῶς τὴν ὑπερήφανον μελαγχολίαν, τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὸν χαρακτήρα τῶν κατοίκων τῆς Γεωργίας.

Ἴδου ἐν τῶν ἁσμάτων τούτων

« Ὅσκις τὴν νύκτα σκεπασμένος με τὸν μανδύαν μου κοιμῶμαι χωρὶς νὰ ἐξυπνήσω μέχρι τοῦ πρωῒνου ἀστέρος,

« Τρεῖς ὀπτασίαι τοῦ παρὰδείσου καταβαίνουσιν εἰς ἐμὲ, καὶ βλέπω εἰς τὸ ὄνειρόν μου τρεῖς θαυμασίας καλλονάς.

« Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πρώτης καλλονῆς ἐξακοντίζουν ἀκτῖνας, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὠχρίωσιν οἱ ἀστέρες τῆς νυκτός.

« Ὅταν ἡ δευτέρα ἀνοίξῃ τὰ βλέφαρά της, τὸ βλέμμα της διαπερᾷ ὡς βλέμμα ὄφeos.

« Ποτὲ ἡ νύξ εἰς τὰ ὄρη δὲν εἶναι τόσον μαῦρη, ὅσον τὸ βαθὺ μέλαν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς τρίτης.

« Καὶ ὅταν τὴν αὐγὴν φεύγῃ ὁ ὕπνος μου πρὶν εἶσι σικωθῶ παρατηρῶ τὸ στερέωμα.

« Πρακτικῶς ἀκαταπύστως καὶ ὀνειροπολῶ σιωπῶν· ἂν εἶχον χρήματα, χρήματα, θὰ κατεσκεύαζα μίαν οἰκίαν.

« Θὰ τὴν περικύκλουν με ὑψηλοὺς τοίχους καὶ θὰ ἐκλειόμην εἰς αὐτὴν με τὰς ὀπτασίας μου.

« Ἀπὸ πρωῒας εἰς πρωῒαν θὰ ἐτραγῶδουν εἰς αὐ-

τὰς ἄσματα, καὶ ἀπὸ αὐγῆς εἰς αὐγὴν τὰ βλέμματά μου θὰ ἐδυθίζοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των. »

Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Ἐρυθροῦ Ὄρους ἡ χώρα φαίνεται ἔχουσα ἀγρίαν χάριν καὶ εἶναι πολλὰ ἀνώμαλος. Καθὼς ἐν κύμα ἀνυψοῦται πλησίον ἄλλου κύματος ἐν κενρῷ τρικυμίας, οὕτω καὶ ἐν ὄρος διαδέχεται ἄλλο ὄρος, καὶ γοητευμένος ὁ ὀφθαλμὸς παρατηρεῖ μακρὰν θαυμασίας τοποθεσίας ἀτάκτους, καὶ φῶτα καὶ σκιάς κινουμένας, βραχυνομένας, μακρυνομένας κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ἡλίου ἢ τὴν κίνησιν τῶν ἐλαφρῶν καὶ λεπτῶν νεφῶν, τὰ ὁποῖα περριφέρει ὁ ἄνεμος.

Ἀπώτερον τὰ ὄρη τοῦ Καυκάσου, φέροντα αἰωνίως εἰς τὰς κορυφὰς χιόνιας, δροσίζουσι τοὺς ἡλιοκαεῖς ὀφθαλμούς. Ὁ Κύρος, μορμυρίζων ὡς ἡ θάλασσα, κυλίζει διὰ τῆς Τίφλιδος τὰ ἀργυρὰ ρεύματά του. Πρὸς μεσημβρίαν σκιαγραφεῖται κυανωπῶς τὸ ὄρος τοῦ Ἀγίου Λαβίδ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ὁμοία με φωλεὰν ἀετοῦ κρέματα ἀρχαῖα ἐκκλησίαι, κατερρέουσα μὲν, ἀλλ' ἀγαπητὴ εἰς τοὺς εὐλαβεῖς. Μεταξὺ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως, αἵτινες κεῖνται ἄλλεπαλλήλως ἐπὶ λοφίσκων ἢ ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τοῦ Κύρου, φαίνονται οἱ καταπράσινοι κῆποι, αἱ ὀξυκόρυφοι κυπάριστοι, ἀνυψούμεναι πρὸς τὸν περιλαμπῆ οὐρανόν, καὶ οἱ βυζαντινοὶ θόλοι τῶν λευκῶν, πρασίνων ἢ κεχρυσωμένων ἐκκλησιῶν· περὶ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅτε τὰ βουνὰ σκιάζονται ὑπὸ τῆς ὀμίχλης, οἱ ἐορτάζοντες ἀποχωρίζονται, ζεύγουσι τὰς βουβάλους, στρώνουσι τοὺς ἵππους καὶ φορτώνουσι τὰς καμήλους.

Καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες ἐκ τῆς πόλεως ἀπέρχονται, μεταξὺ ἤχων πολλῶν καὶ τυμπάνων εἰς τὰς ξυλῖνας καλύδας ἵνα ἐξακολουθήσωσι τὰς σπονδὰς, οἱ δὲ χωρικοὶ διασπαίρονται εἰς τοὺς ἀγρούς. Τὸ ἑσπέρας ἡ Τίφλις παριστᾷ περίεργον θέαμα· ὅλα τὰ δοκὰν (καπηλαῖα), φωτιζόμενα ὑπὸ κηρίου ἢ ῥητίνης, ἀντηχοῦσι καὶ πάλιν ἀπὸ φωνᾶς καὶ τραγῳδίας. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐξωστῶν αἱ νέαι χορεύουσιν ὡς τρελλαί, ἐνθαῖνονόμεναι ἀπὸ τὰς εὐφημίας τῶν ἀνδρῶν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον τὰ φῶτα σβέννυνται, ἐκάστη θύρα κλείεται, καὶ βασιλεύει ἡ μεγαλοπρεπὲς σιωπὴ τῶν νυκτῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐλθὼν πρό τινων μηνῶν εἰς Τίφλιν παρευρέθην εἰς τὴν ἑορτήν τοῦ Ἐρυθροῦ Ὄρους, φυσικωτάτην ἔχων περιέργειαν. Ἠπόρουν διὰ τὸ μίγμα τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς βαρβαρότητος, τὸ ὁποῖον εἶδον, καὶ διετέλουν ἐτι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποῖαν ἀφίνουσιν αἱ τοιαῦται σκηναὶ εἰς τὸ πνεῦμα Εὐρωπαίου, ὅτε προσεκλήθην εἰς γάμον Ἀρμενίων, ὅπου ἐμελλον νὰ παρατηρήσω τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου ὑπὸ νέαν τινὰ ὄψιν. Οἱ Ἀσιανοὶ εὐκαιρίαν μόνον ζητοῦσιν ἵνα εὐθυμήσωσι, καὶ πᾶς γάμος Ἀρμενίων τελεῖται μετὰ μεγάλης μὲν πομπῆς εἰς τὰς πλουσίας οἰκογενεῖας, μετὰ πολυτελείας δὲ σχεδὸν εἰς τὰς πτωχάς. Περὶ τὴν

ἐξεδόμην ὥραν τῆς ἐσπέρας εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν Ἀρμενίου προκρίτου ὀνομαζομένου Πιτζουράν, τῆς θυγατρὸς τοῦ ὁποίου Ταμάρας ἐτελοῦντο οἱ γάμοι. Πανταχοῦ ἔλαμπον εὖοςμα κηρία καὶ κατάχρυσοι λυχνίαι, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν ἔφερον τὸ γραφικὸν ἐνδυμα τοῦ τόπου, αἱ δὲ γυναῖκες φέρουσαι ποικυχρῆσους στολὰς ἔλαμπον ἀπὸ πολυτίμους λίθους καὶ ἀδάμαντας. Ὁ χορὸς ἤρχισε, καὶ ἡ νόμφη (εἰς τὴν Ἀσίαν οἱ ἄνδρες δὲν χορεύουσι) προχωρήσασα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου ἀπείρων θεατῶν, ἐπάτησεν ἑλαφρῶς ἐπὶ τοῦ μαλακοῦ καὶ λεπτοῦ περσικοῦ τάπητος, νεύουσα καὶ ἀνυψοῦσα ἀλληλοδιαδόχως τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ λεπτῆς φιλαρρεσκείας· ἔπειτα, ὅτε ἠκούσθη ὁ ἦχος χαρμωσύνου μουσικῆς· ἐπήδησε καὶ ἐγύρισεν ἑλαφροτέρᾳ καὶ δορκάδος. Θὰ ἔλεγεσθε ὅτι ἤθελε νὰ φύγῃ καὶ νὰ προκαλέσῃ διὰ τῆς ἐρρήθμου φυγῆς τῆς τῆς προσβολᾶς ἀοράτου ἔραστοῦ· ἐνίστε δὲ ἐξέριπτε λαθραῖα βλέμματα πρὸς τὸν μέλλοντα σύζυγόν της. Ὁ ῥυθμὸς ποτὲ μὲν ἐγίνετο ἀργότερος καὶ γλυκύς, ἐνίστε δὲ καὶ ἐξερρήγνυτο μετὰ νέας ὀρμῆς. Αἱ μαυρὶ πλεξίδες τῆς χορευτρίας ἐκινουῦντο γύρω τοῦ μεταξωτοῦ φορέματός της, τὸ μακρὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκυματίζετο εἰς τοὺς ὤμους της καὶ αἱ χεῖρες, ὅμοιαι μὲ δύο λευκὰ πτηνὰ, ἐστρέφοντο ἐπαχαρίτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, φερούσης μεταξωτὸν διάδημα. Ἡ χαρὰ ἦτο ἐξωγραφημένη εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα καὶ οἱ ἄνδρες ἐχειροκρότουν θορυβωδῶς. Ὅτε ὁ χορὸς ἔπαυσεν, ἡ νέκ κόρη ἐστάθη μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ παρνύμφου. Ὁ παρνύμφος ἠσπάσθη τὸ μέτωπόν της καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν νυμφίον· εὐθὺς δὲ αὐτὸς πλησιάσας ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐντὸς τῆς χειρὸς τῆς Ταμάρας καὶ ἐκβαλὼν ἐκ ταύτης τὸν δακτύλιον τοῦ ἀρραβώδους, ἀντικατέστησε διὰ τοῦ συζυγικοῦ δακτυλίου. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἔφθασεν ὁ ἱερεὺς, καὶ οἱ μελλόνυμφοι, ἀφοῦ ἔλαβον τὴν εὐχὴν του, διευθύνθησαν παρακολουθούμενοι ὑπὸ τῶν προσκεκλημένων εἰς τὴν γειτνιαζούσαν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐτελέσθη τὸ ἱερὸν μυστήριον τοῦ γάμου κρουομένων τῶν κωδῶνων. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ παρνύμφος, ἐπανελθὼν πρῶτος εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν θήκην μακρὰν καὶ κυρτὴν σπάθην, ἐστήριξεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου, δι' ἧς διῆλθον οἱ σύζυγοι, τοὺς ὁποίους εὐχηθεῖς ἠσπάσθη. Τὸ δὲ πλῆθος ἐπανελθὼν ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διεσκαρπίσθη εἰς τὰς αἰθούσας, αἱ μὲν γυναῖκες ἐξ ἑνὸς καὶ οἱ ἄνδρες ἐξ ἄλλου μέρους. Ἡ ἐσπέρα παρῆλθε μὲ χοροὺς, τραγῳδία καὶ μουσικὴν, ἐνῶ τὰ γλυκύσματα καὶ τὰ ποτὰ περιεφέροντο ἀφθόνως. Αἱ γυναῖκες ἤρχισαν νὰ ὁμιλῶσιν ὅλας συγχρόνως, καὶ ὁ ἦχος τῶν φωνῶν ὡμοίαζε βόμβον μελισσῶν περὶ κυψέλην, ἐνῶ οἱ ἄνδρες παίζοντες χαρτῖα ἐκάπνιζον κατὰ τὴν ἀσιατικὴν συνήθειαν.

Ἐκάθησα δὲ καὶ ἐγὼ εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου μετὰ τοῦ πρίγκηπος Ἀλεξίου Ἰβάνοβιτς, ὅστις εἶχε προσφερθῇ εὐγενῶς νὰ γίνῃ ὁδηγὸς μου εἰς τὴν Τίφλιν. Ἐνῶ δὲ οἱ κλάδοι τῶν πλατάνων ἐκινουῦντο ὡς ῥιπίδια ἄνωθεν ἡμῶν,

— Φίλε μου, εἶπον εἰς τὸν Ἀλέξιον, οἱ Γεωργιανοὶ σας εἶναι παράδοξος λαός! Ἐδῶ μὲν τοὺς βλέπω εὐφρεῖς, γλυκεῖς καὶ χαρίεντας, προχθὲς ὅμως εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἐρυθροῦ Ὄρους ἐφονεύοντο μεταξύ των ὡς ἄγριοι.

— Εἶναι ἀρχαία συνήθεια τοῦ τόπου· ἀρετὴ μας νὰ γινώμεθα ἄγριοι ἀπ᾽ ἡ δις τοῦ ἔτους... Ἰδοὺ ὁ τραπεζίτης Ἰβάν Μινάεβιτς Μιρζέεφ, ὅστις ἔρχεται νὰ παρηγορηθῇ μετὰ τῶν ἰάσμων διὰ τὰ χίλια ρούβλια (4400 δραχμᾶς) τὰ ὁποῖα ἔχασεν εἰς τὴν προφερέντζαν. Ἄν ἤξευρε Γαλλικὰ θὰ σὲ διηγείτο ἱστορίαν περιεργοτάτην· θὰ προσπαθῶσω ὅμως νὰ τὸν ἀναπληρώσω.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην, τὴν ὁποίαν μοὶ διηγήθη ὁ πρίγκηψ, θὰ προσπαθῶσω νὰ ἐπαναλάβω, διότι εἶναι ἀληθὲς ἐκτίμησις τοῦ χαρακτῆρος τῶν χωρικῶν τῆς Γεωργίας, μετὰ τῶν ὁποίων ἐνόμιζον ὅτι εὕρισκόμην, μ' ὅλην τὴν λαμπρότητα ἣ τις μὲ περιστοιχίζε, καὶ τὸν ἦχον τῆς μουσικῆς, ὅστις ἔφθανεν, ἐν τῷ μετὰ τῶν εὐωδιῶν τοῦ κήπου, ποτὲ μὲν μελαγχολικὸς ἄλλοτε δὲ ζωηρός.

I.

Τὴν δευτέραν τοῦ Πάσχα, τῷ 185., δύο κάτοικοι τῆς Τίφλιδος, ἐκ τῶν τοῦ λαοῦ, Νικόλαος καὶ Μιχαήλ, μετέβησαν εἰς τὸ Ἐρυθρὸν Ὄρος ὅπως διαλύσωσιν ἀρχαίαν ἔριδα. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο ἐκ Μιγγρελίας, ἐλεύθεροι, πρὸς τοὺς δὲ καὶ γείτονες· τρία περίπου βέρστια μακρὰν τῆς Τίφλιδος εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν καλύβην καὶ κήπον, χωριζόμενα διὰ φραγῆς ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ εἶζαι μηλέας ἀνέτρεψαν τὴν φραγὴν, ἦλθον εἰς λόγους· ἀλλὰ γνωρίζοντες πόσον μταιον καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα εἶναι νὰ ζητήσῃ τις δικαιοσύνην εἰς τόπον, ὅπου χρειάζονται διέκτα τοῦλάχιστον ἔτη ἵνα ἀποφασισθῇ ἡ τύχη δένδρου, ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσι τέλος εἰς τὴν διαφορὰν, καὶ νὰ προστρέξωσιν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς μονομαχίας, εἰς τὴν ἀπόφασιν οὕτως εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν ἄνευ ἐργῆς, ὡς ἂν ἐτέλουν ὀρησκευτικὴν πράξιν, ἀπεμακρύνθησαν.

— Ἐχεις τὸ δακτυλίδιον τῆς μάχης; ἠρώτησεν ὁ Μιχαήλ.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Νικόλαος.

— Ἀς σπεύσωμεν λοιπὸν, ἐκτὸς ἂν περιμένωμεν τὸ ἐρχόμενον ἔτος.

— Θέλεις νὰ κόψῃς τὴν μηλέαν;

— Ὀχι, ὄχι, ἀνέκραξεν ὁ Μιχαήλ. Ὁ Θεὸς θὰ

μας κρίνῃ· ἂν νικηθῶ θὰ κόψω τὴν μηλέαν, ἂν ὅμως χυθῇ τὸ αἷμά σου πρὸ τοῦ ἰδικοῦ μου, τὸ δένδρον μὲ ἀνήκει.

— Δὲν βλέπω τὸν υἱόν μου Ἡρακλῆν, εἶπεν ὁ Νικόλαος.

— Δὲν ἔχει τί νὰ κάμῃ ἐδῶ· εἶναι ἐκεῖ κάτω καὶ παίζει σφενδόνην.

Θεαταί τινες, ἀφέντες τὴν γενικὴν πάλην, ἤλθον πρὸς τοὺς δύο μονομάχους καὶ παρατήρουν αὐτούς. Πλῆθος ἱκανὸν συνεσωρεύθη περὶ τοὺς δύο Μιγγρελίους, οἱ τινες ἦσαν γνωστοὶ ὡς ἀνδρεῖοι παλαισταί, ἰσχυροὶ καὶ ἀνένδοτοι. Τοὺς περιεγέλων μὲν, ἀλλ' οὔτοι μὴ ἀκούοντες ἔστρεφον τοὺς ὠραίους καὶ σκεπτικοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅπου ἐξατμίζονται ὅλα τὰ δεινὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀνατολῆς.

— Ἐ! Μιχαήλ! ἔκραξέ τις τῶν θεατῶν, ποῖον μάτι θὰ σὲ βγάλῃ;

— Νίκο, εἶπεν ἄλλος, ἡ μύτη σου εἶναι παραπολὺ μεγάλη καὶ καὶ πολὺ κόκκινῃ· μία καλὴ πληγὴ θὰ τὴν μικράνῃ δλίγον.

Οἱ δὲ ἀνταγωνισταὶ ἀποβαλόντες σιωπηλῶς τοὺς ἐπενδύτας, τοὺς ἔδωκαν εἰς φίλους.

— Γνωρίζω τὴν Μάρθαν, τὴν κόρην τοῦ Μιχαήλ, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ γυνὴ τις· τὴν ἀγαπᾷ ὁ Ἡρακλῆς, διότι εἶναι ὠραία ὡς τὰ ἄνθη τοῦ Ἀπριλίου· ὁ ταλαίπωρος ὅμως ἤμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλου.

— Ἀληθινά, ἀπεκρίθη τις ἄλλος, καὶ τί κρίμα! Εἶναι εἰς τὴν ὥραν τῆς· θὰ γίνῃ δεκατεσσαρίων ἐτῶν τὸ φθινόπωρον!

— Ταλαίπωρε Ἡρακλῆ!

— Λέγουν ὅτι ἦσαν ἀρρεβωνισμένοι.

— Πρὸ δύο σχεδὸν χρόνων.

— Δὲν μένει λοιπὸν εἰς τὸν Ἡρακλῆν παρὰ νὰ πάρῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ τὴν ρίψῃ εἰς τὸν ποταμόν.

Ἐνῶ δὲ αἱ γυναῖκες ἐσχολίαζον τὰ περὶ τῶν μονομάχων οὕτω πως, οἱ δύο ἀντίπαλοι ἠτοίμαζον τὰ ὅπλα· ἐκάλυψαν τὸν ἀριστερὸν βραχίονα μὲ τεμάχιον μαλλωτοῦ ὑφίστατος ἐν εἶδει ἀσπίδος, καὶ ἔθεσαν εἰς τὸν τρίτον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν ὀφιοειδῆ δακτύλιον. Ἀφ' οὗ δὲ ἐχαίρεισθον καὶ ἀπέτειναν χαμηλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὴν, ὥρμησεν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου. Ἡ μάχη ὑπῆρξε σπουδαιοτάτη, ἡ δὲ ἐπιτηδειότης ἦτο ἴση ἐκατέρωθεν. Ἰδρὼς ἔρρεεν ἐπὶ τοῦ προσώπου των καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τοὺς ἐτύφλωνον· μετὰ πάλιν δὲ δέκα λεπτῶν ὁ Μιχαήλ ἐπλήγωσε τὴν πρεσβίαν τοῦ Νικολάου, καὶ τὸ αἷμα ἐκοκκίνισε τὸ μαῦρόν του γένειον. Οἱ περίεργοι ἐχειροκρότουν· καὶ οἱ μὲν ἤθελον νὰ παύσῃ ἡ μάχη, οἱ δὲ θαυμάζοντες τὴν ἐπιτηδει-

ότητα καὶ τὴν δύναμιν τῶν μαχομένων, ἔκραζον ὅτι δὲν ἔπρεπε δύο ἀνδρεῖοι κάτοικοι τοῦ Καρθλί νὰ χωρισθῶσιν οὕτω πως.

— Δὲν ἀπέθανα, εἶπε σοβαρῶς ὁ Νικόλαος. Ἐλα, Μιχαήλ, ἐμπρός!

Καὶ ἤρχησεν ἐκ νέου ἡ μονομαχία· ὅτε δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐορτῆς ἔδωκε τὸ σημεῖον τοῦ τέλους τῆς πάλης, ὁ Μιχαήλ ἦτο ἄνευ πληγῆς, ἐνῶ τὸ αἷμα ἔρρεεν ἀπὸ πέντε ἢ ἑξὶ πληγῶν τοῦ Νικολάου, οὐτινος δ' ἀριστερὸς βραχίον καὶ ὁ χιτὼν ἦσαν κατεσχισμένοι.

— Ὁ Θεὸς σὲ εἰσέκουσεν, εἶπεν ὁ νικηθεὶς, ἡ μηλέα εἶναι ἰδική σου.

— Ἄς φιληθῶμεν, εἶπεν ὁ Μιχαήλ καὶ ἄς μένωμεν καλοὶ φίλοι.

Ἀνταλλάξαντες δὲ εὐθὺς τοὺς δακτυλίους των, ἀνεχώρησαν ὁμοῦ ἀφέντες τὸ πλῆθος νὰ φιλονεικῇ.

— Μιχαήλ, ἤξεύρεις ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἀγαπᾷ τὴν Μάρθαν;

— Ναί· ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ Θεὸς τοὺς ἤνωσε, διότι εἶναι ἀρρεβωνισμένοι, τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ὑπανδρευθοῦν ἐντὸς τοῦ ἔτους. Καὶ οἱ δύο ἔχομεν κατὰστασιν. Καὶ βέβαια ἤμπορεῖ τις νὰ ὑπάγῃ ἀπὸ τὸ Γορί εἰς τὸ Βακοῦ καὶ νὰ διατρέξῃ ὅλα τὰ χωρία χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ τόσον ὠρκίον ζεύγος. Θὰ γίνωμεν γρήγορα πάπποι, Νίκο... Ἀλλὰ πεινῶ καὶ διψῶ, ἔλα νὰ ἐξαπλωθῶμεν ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ χορτάρι· θὰ εἴμεθα καλῆτερα διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν. Ἐνῶ ἐγὼ θὰ ἐτοιμάζω τὸ γεῦμα, πῆγαινε σὺ νὰ πλυθῇς εἰς τὸν ποταμόν· τὸ δροσερὸν νερὸν θὰ σὲ ἱατρεύσῃ καλλίτερον ἀπὸ ὅλα τὰ διαβολικὰ ἱατρικὰ, τὰ ὅποια πωλοῦν οἱ Ἀρμένιοι διὰ νὰ μᾶς κλέπτουν τὰ χρήματά μας.

Ὁ Νικόλαος ἐπέστρεφεν εὐθύς. Καὶ καθήσαντες ὑπὸ μεγάλην σκιάδα, ἐσταύρωσαν τοὺς πόδας κατὰ τὴν τουρκικὴν συνήθειαν ἐπὶ ταρταρικῶν ταπήτων, καὶ γλυκὰ γλυκὰ προσέθλεπον τὰ τρόφιμα καὶ τὸν ἐξωγλωμένον ἀσκόν. Ἐγέμιζον δὲ συχνὰ ἀγγεῖον ξύλινον ὀνομαζόμενον κούλα, σχῆμα ἔχον κέρατος.

Ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἦτο εἰς τὸ γεῦμα, ἀλλὰ δὲν ἀνησύχησεν· συνδιελέγοντο μάλιστα εὐθύμως.

Μετὰ τὸ συμπόσιον ἤναψαν τὰς πίπας των ἐστολισμένας μὲ ἀργυρᾶς ἀλύσεις, καὶ ἐξηκολούθησαν πίνοντες, συνομιλοῦντες καὶ καπνίζοντες. Οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας καπνίζουσι πολὺ καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν εὐχαρίστως τὸ περσικὸν ἀξίωμα· « Ἄνευ καπνοῦ δὲν ὑπάρχει εὐθυμία. »

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τὸ πλῆθος ἐπανῆλθε σωρηδὸν εἰς τὴν πόλιν, προπορευομένης πολυκρότου μουσικῆς, ὁ δὲ Νικόλαος καὶ ὁ Μιχαήλ διευθύνθησαν ὁμοῦ εἰς τὰς οἰκίας των συμφωνήσαντες νὰ συνδαιπνήσωσιν οἰκογενειακῶς διὰ νὰ τελειώσῃ ἡ

Ξιοπρεπώς ἡ ἡμέρα. Ἡ Μάρθα ἦτις, ἕνεκα τῆς νεότητός της εἶχε μείνει εἰς τὴν οἰκίαν, γνωρίζουσα τὰ ἔθιμα, δὲν ἐκάθησεν ἄεργος· εἶχεν ἐτοιμάσει διὰ τὸν δείπνον ὠὰ, ἰχθῦς παστούς, χαβιάριον νεωπὸν καὶ γλύκυσμα ὀνομαζόμενον *τζουρτζέλακ*, κατασκευαζομένην μὲ καρύδια κοπανισμένα καὶ μὲ μέλι, τὴν ὁποίαν ὑπερχαπῶσιν οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας.

Ἐνῶ δὲ αὐτὴ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Νικολάου (ὁ Μιχαὴλ ἦτο χῆρος) ἐτοιμάζουσι τὸ δείπνον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἡρακλῆς βεβαίως δὲν θὰ λείψῃ, ἃς περιγράφωμεν ἐν ὀλίγοις τὰς κατοικίαις τῶν δύο οἰκογενειῶν. Αἱ καλύβαι τῆς Κακετίας ἔχουσιν ἐν μόνον πάτωμα· ἡ *σακλὴ* τῶν χωρικῶν εἶναι ἀληθὲς φωλεὰ ἀσπάλκος, κειμένη κατὰ τὰ δύο τρίτα ἐντὸς τῆς γῆς.

Ἡ μιγγρελιανὴ καλύβη, ἥτις ἔχει μόνον ἰσόγειον ἐκτισμένον ἐπὶ μεγάλων στηλῶν ἕνεκα τῆς ὑγρασίας καὶ τῶν συχνῶν βροχῶν, ὁμοιάζει τὴν κιβωτὸν τοῦ Νῶε· ζῶα καὶ ἄνθρωποι κατοικοῦσιν ὁμοῦ καὶ ζῶσι τὴν νύκτα μετὰ μεγίστης οἰκειότητος, ὥστε αἶγες, χοῖροι, πρόβατα, βόες, κλ. χωρίζονται ἀπὸ ἀπλοῦν ξύλον, καὶ δικαίως δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι κατοικίδια ζῶα, διότι ἀπαρτίζουσι μέρος τῆς οἰκογενείας. Εἰς τὸ μέσον καίει ἀδιάκοπον πῦρ ἐντὸς μεγίστης καὶ τῆς μόνης αἰθούσης, περὶ τὴν ὁποίαν κοιμῶνται οἱ κάτοικοι τῆς μιγγρελιανῆς καλύβης, ἐπὶ θρανίων χαμηλῶν καὶ μὲ χονδρούς τάπητας κεκαλυμμένων. Ὁ Μιχαὴλ καὶ ὁ Νικόλαος, ἂν καὶ Μιγγρελῖοι, εἶχον παραδεχθῇ τὰ ἔθιμα τῆς Γεωργίας, μόνον τὰς θρησκευτικὰς τῶν συνηθείας εἶχον ἀποβάλλει. Τὰ μικρά των κτήματα ἔκειντο παρὰ τὰς γραφικὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Οἱ κῆποι ἦσαν μεγάλοι καὶ καλῶς καλλιεργημένοι. Ἐφαίνοντο δὲ ἐκεῖθεν αἱ στέγαι τῆς Τίφλιδος ἐντὸς χρυσοειδοῦς ὁμίχλης.

Ὁ Ἡρακλῆς ἦλθεν ὀλίγον πρὸ τοῦ δείπνου, ἔχων τὸ ἦθος σκυθρωπὸν καὶ σκεπτικόν.

— Τί ἔχεις; ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Ἄ! μέγα δυστύχημα ἀπειλεῖ τὴν οἰκογένειάν μας καὶ κάποιος θ' ἀποθάνῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους.

— Πόσον εὐθυμος εἶσαι τῶνόντι σήμερον, ἡμέραν ἑορτῆς! Τί φοβεῖσαι; δὲν γνωρίζεις ἄρα γε ὅτι ὅταν ἐγεννήθῃς σὲ ἐβούτησαν εἰς τὸ κρασί καὶ σὲ ἐκόκκισαν μὲ ἄλλας διὰ νὰ σὲ δώσουν γενναιότητα καὶ δύναμιν;

— Τὸ γνωρίζω, ἀλλὰ . . . ἰδοὺ τί συμβαίνει. Ἐπέστρεφα διαβαίνων παρὰ τὰς ὄχθας ποταμοῦ, ὅτε εἶδα μὲ τὸ φεγγάρι, ἐπρόσθεσε σφραγισθεὶς διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἑνὸς βράχου πέντε ξύλινα κοχλιάρια εἰς σχῆμα σταυροῦ, πλησίον μαύρης πέτρας. Βεβαίως θὰ πάθωμεν κανὲν δυστύχημα· εὐθὺς ἦλθεν ὁ νοῦς μου εἰς σέ, εἰς τὴν μητέρα μου καὶ εἰς τὴν Μάρθαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέστρεψα περίλυπος.

— Ἐλα, μὴ λυπεῖσαι· μὴ διηγηθῇς τὴν ἱστορίαν σου διὰ νὰ μὴ φοβήσῃς τοὺς ἄλλους, καὶ ἔλα νὰ δειπνήσωμεν.

— Γνωρίζω ἱατρικόν, ἐπανελάβε ταπεινὴ τῇ φωνῇ ὁ Ἡρακλῆς· θὰ πάρω τὸ δέρμα ἐχίδνης καὶ θὰ τὸ κρεμάσω εἰς τὸ στήθος μου.

Διακροῦντος τοῦ δείπνου ὁμίλησαν διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἐρυθροῦ Ὄρους καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν μαγικῶν τὰ ὁποῖα εἶδεν εἰς τὸν βράχον τοῦ Κύρου, μόλις ἐλησμόνησε τὴν λύπην τοῦ ὅπως διηγηθῇ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου καὶ τὰ συμβεβηκότα τῆς ἡμέρας. Ἐπὶ τέλους ἀπεχωρίσθησαν καὶ μόνον ὁ Μιχαὴλ καὶ ὁ Νικόλαος ἐξηκολούθησαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, ἐπιθυμοῦντες νὰ εὕρωσι τὸν οἶνον καλλίτερον.

— Στοιχηματίζω μαζὴ σου, εἶπεν ὁ Μιχαὴλ τρώγων ὦν, ὅτι δὲν ἡμπορεῖς νὰ τρώγῃς ἕνα χρόνον δώδεκα αὐγὰ σφικτὰ χωρὶς νὰ πίνῃς.

— Ἀληθινὰ ὅπως μὲ ἐπλήγωσες σήμερον τὸ πρόσωπον, θὰ τὸ κάμω.

— Στοιχηματίζω ὄχι.

— Τί στοιχηματίζεις;

— Τὸ ἄσπρο μου βῶδι.

— Ἀστειεύεσαι.

— Ὅλα τὰ σταφύλια τῆς ἀμπέλου μου ἢ καὶ τὴν ἐσοδείαν τοῦ χρόνου.

— Δὲν εἶναι ἀρκετόν.

— Ἔστω! τὸ κτήμά μου ἀντὶ τοῦ κτήματός σου.

— Τὸ παραδέχομαι, ἀνέκραξεν ὁ Νικόλαος σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ συντρόφου του, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ!

Ἀφ' οὗ ἐπικν ἀκόμη ἀρκετὸν οἶνον ὤρυσαν καὶ οἱ δύο, ὁ μὲν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὁ δὲ εἰς τὸ τῆς ἁγίας Νίνας, τῶν δύο τούτων προστατῶν τῆς Γεωργίας, νὰ ἐκτελέσωσι τοὺς ἐξῆς ὅρους· ἐὰν ὁ Νικόλαος ἀπέθνησκεν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἢ ἐγκατέλειπε τὸ στοίχημα, ὁ Μιχαὴλ νὰ λάβῃ τὸ κτήμά του. Σημεῖον σταυροῦ ἐπεσφράγισε τὰς συμβάσεις των καὶ ἀπῆλθον καὶ οἱ δύο νὰ ἐξαπλωθῶσιν ἐπὶ τῶν σανίδων, αἱ τινες ἐχρησίμευσαν ἀντὶ κραββάτων.

Τὴν νύκτα ὁ Νικόλαος δὲν ἐδυνήθη νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἐγύριζε κ' ἐξανεγύριζεν ἐπάνω εἰς τὸν τετριμμένον τάπητα, ἀναλογιζόμενος τὸ προσεχὲς εὐτύχημα ἢ δυστύχημά του. Ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἀπεκοιμήθη, καὶ εἶδεν ὄνειρον τὸ ὁποῖον διηγήθη τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὴν γυναῖκά του. Ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουεν εἰς τὸν κῆπὸν του νὰ κακαρίζωσιν αἱ ὄρνιθες του, αἱ τινες ἐγέννησαν ἀλληλοδιαδόχως ὠὰ ἀδαμάντινα, τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν μετ' ὀλίγον εἰς σμαράγδινα, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, χάλκινα, καὶ μετὰ ταῦτα ὅλαι αἱ ὄρνιθες ἐγέννησαν πέτρινα, καὶ

μαῦροι μικροὶ δαίμονες ἐφόνευσαν τὰς ὀρνίθας καὶ ἔρριψαν τὰ λιθάρια ταῦτα ἐπὶ τοῦ σώματός του, τὸ ὁποῖον ἐτάφη ὑπὸ τὴν βροχὴν τῶν πετρῶν ὡς ἐντὸς τάφου. Περὶ τὸ λυκαυγὲς ὁ Νικόλαος ἐξύπνησε μὲ μέτωπον κάθιδρον, καὶ μὲ πνεῦμα ἀνήσυχον διὰ τὰς νυκτερινὰς ὀπτασίας· μύριαι προλήψεις ἐτάρασσον τὴν κεφαλὴν του· ἀλλ' ὁ ἥλιος διεσκεδάσεν ὀλίγον τοὺς φόβους του. Ἡ σύζυγός του ἀκούσασα τὸ ὄνειρον ἐσφραγίσθη διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ καὶ εἶπε·

— Πήγαινε ν' ἀνάψῃς κηρίον εἰς τὸν Ἅγιον. Δαβὶδ ἢ θὰ σὲ συμβῇ δυστύχημα.

— Θὰ ὑπάγω, ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτε. Ἐξ ἐναντίας εἰς ἓνα χρόνον τὸ κτήμα τοῦ Μιχαήλ θὰ εἶναι ἰδικόν μου.

— Ἐτρελλάθης; δὲν εἶσαι ἀρκετὰ πλούσιος διὰ νὰ τὸ ἀγοράσῃς.

— Περιμάζωξέ τὴν γλῶσσάν σου· ἤξεύρω τί λέγω.

— Ναί, ναί, ἐπιθύρῃσεν ἡ γραῖα, ὀνειρεύεσαι ἀδάμαντας, καὶ θὰ λάβῃς μόνον πέτρας. Χθές, ἐνῷ ἦσον εἰς τὴν ἐορτὴν αἱ Ἀτσιγκάνισσαι ἐπέρασαν ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἡ βασίλισσά των ἀφ' οὗ μ' ἐκύταξε καλὰ καλὰ μὲ εἶπεν· « Ὁ κήπος σας εἶναι πράσινος καὶ ἀνθισμένος· ἀλλὰ τὸ ἐρχόμενον φθινόπωρον πέτραι θὰ φυτρώσουν εἰς τὰ δένδρα σου ὡς ἐπωρικά τῆς κολάσεως. » Πήγαινε· σὲ λέγω ν' ἀνάψῃς κηρίον εἰς τὸν Ἅγιον Δαβὶδ.

Ὁ Νικόλαος φοβηθεὶς διὰ τὴν πρόβρῃσιν ταύτην δὲν ἀπήντησεν· ἔστρεψε τὴν βράχιν καὶ διευθύνθη εἰς τὴν καλύβην τοῦ Μιχαήλ, ὅστις ἐκοιμάτο ἀκόμη.

ΒΙΩΝ.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος.)

ΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΣ.

Ἐπεισόδιον τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
ἐλληνικοῦ ἁγῶκος.

Κλαῦσον, Μαρία μου, κλαῦσον, ἀνεφώνησέ ποτε περίλυπος νέος Ἕλληνα μαχητὴς πρὸς τὴν ὡραίαν μνηστὴν του. Ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡ προορισθεῖσα ὡς ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ὑπάρξεώς μου, εἶναι ἡ θανατηφόρος πληγὴ πάσης εὐφροσύνης ἐλπίδος μου, ἄγγελος ἀνεκφράστου συμφορᾶς καὶ πικροτάτου πένθους. Στρέψον τοὺς ὀφθαλμούς σου πρὸς τὴν νῆσον ἐκείνην, τὴν πατρίδα μου, τὰ ἀτυχῆ Ψαρὰ! Ἰδὲ τὰ τρομερὰ ἐκείνα τεκμήρια τῆς πτώσεώς της ἀνυψούμενα εἰσέτι καὶ μαυροῦντα τὴν ἀτμοσφαῖραν. Οὐαὶ εἰς τὴν πατρίδα μου! οὐαὶ εἰς τὰ τέκνα της! Τὰ Ψαρὰ δὲν ὑπάρχουσι πλέον! — Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἕλ-

λην κατέπεσεν εἰς τὸ ἔδαφος βαρύθυμος, ἐν ᾧ ἡ τρομερὰ Μαρία, ρίψασα τὸν χιονώδη αὐτῆς βραχίονα περὶ τὸν τράχηλόν του, προσεπάθει διὰ γλυκείας φωνῆς νὰ καταπραῖνῃ τὴν παραχύν του. Ἀλλ' ὁ Ἕλληνα ἔστρεψε σύννου καὶ κατηφὲς βλέμμα πρὸς τὴν ἐρωμένην του· ὅτε δὲ εἶδε δάκρυα καταβρέχοντα τὰς παρειάς της καὶ τὸ ἄλγος τῆς καρδίας της ἀπεικονιζόμενον εἰς τὴν ὄψιν της, ἡ ἀγωνία αὐτοῦ ἐφαίνετο προσλαμβάνουσα νέας δυνάμεις. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμενεν ἄφωνος, πρὸς δὲ τοὺς παρηγόρους λόγους τῆς Μαρίας ἀπήντησε διὰ μικροῦ μειδιάματος δεικνύων τὰ Ψαρὰ! Μετὰ μακρὰν δὲ σιωπὴν ἡ Μαρία εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς· — Μάρκε, ἔσο γενναῖος, ὀπλίσθητε διὰ καρτερίας χάριν ἐκείνων τοῦλάχιστον, εἰς οὓς ἡ ζωὴ σου εἶναι γλυκεία καὶ πολυτίμητος.

— Φεῦ! εἶπεν ὁ Μάρκος, ρίπτων βλέμμα βαθυτάτης θλίψεως. Μαρία, σὺ εἶσαι πλέον τὸ μόνον προσφιλὲς ἀντικείμενον τὰ ἀπολειφθέν μοι ἐν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ κόσμῳ!

— Τί λέγεις, Μάρκε; ἠρώτησεν ἀνησύχως ἡ τεθλιμμένη νεῆνις.

— Τὴν θλιθεράν, τὴν μαύρην ἀλήθειαν, ἀπήντησεν ὁ μνηστὴρ αὐτῆς ἀταράχως.

— Καὶ ὁ ἀξιοσέβαστος πατήρ σου; Καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀδελφοί σου;

— Δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Ἡ τέφρα αὐτῶν ἀνέμιχθη μετὰ τῶν ἐρειπίων τῆς ἐρημωθείσης νήσου. Μαρία, εἶμαι ἤδη ἐρημος, πλάνης ἐν τῷ ταλαιπώρῳ τούτῳ κόσμῳ. Ζῶ μόνον χάριν σου καὶ τῆς διψῆς τῆς ἐκδικήσεως, ἥτις καταβιβρώσκει τὸ στῆθος μου. Ἡ θάλασσα πρὸ πολλοῦ ἤθελεν εἰσεῖναι ὁ τάφος μου· διότι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐπιζήσω πλέον μετὰ τοιαύτην σκληρὰν δοκιμασίαν καὶ ἀθλιότητα. Πρέπει ὅμως νὰ ζήσω, ἵνα θρηνήσω τὴν τύχην τῆς πατρίδος μου, νὰ ζήσω ἄνευ τῆς εὐτυχοῦς καὶ γλυκυτάτης προσηγορίας τοῦ συζύγου καὶ προστάτου, τοῦ ἀδελφοῦ καὶ φίλου σου. Φεῦ! Δὲν δύναμαι νὰ ὀνειροπολήσω εἰς τὸ ἐξῆς εὐδαιμονίαν, ἀφοῦ ἡ οἰκογένεια καὶ οἱ συμπολιταὶ μου μένουσιν εἰσέτι ἄταφοι καὶ ἀνεκδίκητοι! Ὅχι ἐν ἐνόματι τοῦ Ἰφίστου, ἀποστρέφομαι πᾶσιν τοῦ κόσμου εὐφροσύνην. Ναί, θέλω παραιτήσῃ τὰ πάντα, ὅπως ἀφιερῶσω τὰς ἐπιλοιπούς στιγμὰς τῆς ἀθλίας ὑπάρξεώς μου ὑπὲρ τῆς δεινοπαθείσης πατρίδος. — Ἡ Μαρία εἰς ἀπάντησιν ἔχυσε χεῖμαρρον δακρύων, ἃ τινὰ ἀνεκούφισαν ὅπως οὖν τὸ βῆρος τῆς καταθλιβούσης τὰ στήθη της λύπης.

Αἱ κολακευτικαὶ καὶ γλυκεῖαι ἐλπίδες, αἵτινες ἐθέρμαινον τὴν καρδίαν αὐτῆς, διεσκεδάσθησαν, καὶ ἐφαίνετο συγκεντροῦσα τὰς δυνάμεις της, ὅπως ἀνθέξῃ εἰς βίον σκληρὸν ἀντὶ τῆς εὐδαιμονίας, τὴν ὁποίαν ἤλπιζε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ χαρὰ τῇ ἐφαίνετο ἐγκλημα.